

SOLASTALGIJA 2 — San o rijeci

Postoji posebna vrsta tuge koja nastaje kada se mjesto kojem pripadamo počne mijenjati pred našim očima. Fizički smo još uvijek ovdje, ali krajolik koji poznajemo postupno nestaje. Rijeke presušuju ili izlaze iz korita, šume mijenjaju boju, godišnja doba gube nekadašnji ritam. Poznati prostor postaje nepoznat.

Australski filozof okoliša Glenn Albrecht takvo je iskustvo nazvao solastalgijom — osjećajem gubitka doma dok se još uvijek nalazimo u njemu. Za razliku od nostalgije, koja podrazumijeva udaljenost od mjesta za kojim čeznemo, solastalgija nastaje upravo zbog nemogućnosti odmaka od promjene kojoj svjedočimo. Dom je još uvijek tu, ali više nije isti.

Projekt *Solastalgija 2 — San o rijeci* nastavlja moje ranije bavljenje klimatskim promjenama, odnosom čovjeka i okoliša te osjećajem nesigurnosti koji nastaje pred transformacijama prirode koje više ne možemo promatrati kao nešto što pripada dalekoj budućnosti. Međutim, u ovom projektu ne pokušavam ilustrirati klimatsku krizu niti ponuditi njezinu dokumentarnu sliku. Zanima me nešto drugo: kako izgleda osjećaj života unutar promjene koju još uvijek ne možemo do kraja razumjeti?

Uz video iz prvog ciklusa Solastalgije, središnji dio instalacije čini novi video u trajanju duljem od dvadeset minuta. Krajolik se udvostručuje i preokreće: tlo se pojavljuje istodobno dolje i gore, a između dviju slika ostaje pojas neba kroz koji pogled traži izlaz. Dvostrukom ekspozicijom i zrcalnim obrtanjem nastaje prostor poremećenih odnosa. Kopno se nadvija nad kopnom, otoci lebde nad morem, naselja i polja postaju svod vlastitoga krajolika. Horizont gubi sigurnost. Gledatelj prepoznaje svijet, ali više ne može pouzdano odrediti svoje mjesto u njemu.

U napetosti između prepoznatljivosti i otuđenja oblikuje se iskustvo solastalgije. Tlo, koje podrazumijevamo kao čvrst oslonac, premješta se iznad nas i poprima težinu prijetnje. Ljepota prizora dodatno produbljuje nelagodu: plavetnilo mora i topli tonovi obale zadržavaju privlačnost poznatih pejzaža, dok njihovo udvajanje stvara nemoguću geografiju. Nesigurnost se uvlači u samu strukturu slike.

Video funkcionira kao tok, poput rijeke koja prolazi kroz različita stanja, od mirnoće do nelagode, od privlačnosti do prijetnje. Rijeka je i metafora vremena: nikada ne gledamo istu vodu, iako vjerujemo da gledamo istu rijeku.

Fotografije u svjetlećim *lightboxovima* proširuju taj odnos ljepote i uznemirenosti. Svjetlost koja izvire iz same slike daje krajoliku gotovo artificijelnu privlačnost. Upravo me ta ljepota zanima: trenutak u kojem nešto može istodobno biti zavodljivo i uznemirujuće. Priroda više nije romantični prostor izvan čovjeka, nego prostor u koji smo duboko intervenirali i čije promjene sada počinjemo osjećati na vlastitom tijelu.

S druge strane, tekst na zaslonima pojavljuje se poput upozorenja, podatka ili misli koju nije moguće jednostavno potisnuti te tako prekida vizualni tok.

GALERIJA KARAS

Između slike i riječi nastaje napetost: ono što gledamo može biti lijepo, dok ono što čitamo tu ljepotu čini nesigurnom; čitanjem se mijenja percepcija viđenoga.

Ambijentalni zvuk, komponiran od zvukova duboke vode i niskih basova nalik otkucajima srca, djeluje kao unutarnji puls instalacije. Posjetitelj ga čuje i osjeća putem vibracija. Kao da prostor diše, kao da rijeka ima vlastiti puls. Zvuk povezuje tijelo s krajolikom i prenosi nemir slike u prostor.

Na podu galerije suho lišće i poluuvenuli cvjetovi uvode materijalne tragove prolaznosti. Lišće pod nogama šušti, drobi se i pomiče, dok se cvjetovi nastavljaju sušiti. Instalacija se mijenja tijekom izložbe; propadanje postaje dio rada. Video se ponavlja, *lightboxovi* svijetle, a organski materijal polako se mijenja. Između udvojenog tla na projekciji i krhkih ostataka biljnog života pod nogama nastaje veza slike, prostora i tijela.

Solastalgija 2 — San o rijeci zamišljena je kao ambijent kroz koji se prolazi. Slika, tekst, svjetlost, zvuk i organski materijal uvode posjetitelja u stanje između dokumenta i fikcije, smirenosti i nelagode. San o rijeci može biti sjećanje na poznati krajolik, ali i slutnja njegove budućnosti.

Iza podataka o klimatskim promjenama stoji intimna promjena našeg odnosa prema prostoru u kojem živimo. Solastalgija počinje kada shvatimo da poznati krajolik više ne možemo uzimati zdravo za gotovo. Što će se dogoditi s nama kada krajolik koji smo smatrali svojim domom postane samo sjećanje?

Davor Mezak

GALERIJA KARAS